ప్రచురణార్థమైన

భారత దేశ సర్వోన్నత న్యాయస్థానము

సివిల్ అప్పీలు అధికార పరిధి
సివిల్ అప్పీలు నెం. 220/2023
(@ఎస్.ఎల్.పి. (సి) నెం. 16835 /2019)

మహానది కోల్ ఫీల్డ్స్ లిమిటెడ్. అప్పీలుదారు (లు)

వర్సెస్

ఒడిశా రాష్ట్రం మరియు ఇతరులు. ప్రతివాదు (లు)

తీర్పు

ఎం. ఆర్. షా, న్యాయమూర్తి.

1. ఒరిస్సా ఉన్నత న్యాయస్థానము, కటక్ వారు డబ్ల్యు.సి., నెం.2477/2009లో తేదీ. 02-04-2019 నాడు వెలువరించిన తీర్పు మరియు ఉత్తర్వు ద్వారా అప్పీలుదారు దాఖలు చేసిన డబ్ల్యు.పి.నెం.2447/2009ను ఉన్నత న్యాయస్థానము కొట్టివేసి, జిల్లా మేజిస్ట్రేట్ మరియు కలెక్టర్, సంబల్ పూర్ వారు, ప్రభుత్వ భూమికి గాను ప్రీమియముగా డిమాండ్ చేసిన రూ.70, లక్షలు కట్టవలెనని ధృవీకరించి నందున అప్పీలుదారు బాధపడి, అసంతృప్తి, చెంది మహానది కోల్ ఫీల్డ్స్ లిమిటెడ్ ప్రస్తుత అప్పీలును దాఖలు చేసెను.

2. క్లుప్తంగా ప్రస్తుత అప్పీలుకు దారితీసే వాస్తవాలు ఈ క్రింది విధంగా ఉన్నాయిః-

ఒడిశా రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి చెందిన భూములను బొగ్గు బేరింగ్ ఏరియాస్ (అక్విజిషన్ అండ్ డెవలప్మెంట్) చట్టము 1957 (ఇకపై చట్టము 1957 గా సూచించబడింది) లోని సెక్షన్ 9 కింద భారత ప్రభుత్వం స్వాధీనం చేసుకుంది. ఆ తరువాత, నాటి ఉత్తర్వు ద్వారా మరియు స్వాధీనం చేసుకున్న కొన్ని భూములకు సంబంధించి చట్టము, 1957 లోని సెక్షన్ 11 లోని సబ్-సెక్షన్ (1) ద్వారా ఒసగబడిన

అధికారాలను వినియోగించుకుంటూ, కేంద్ర ప్రభుత్వం, బేషరతుగా కేంద్ర ప్రభుత్వంలో సంక్రమింపజేసిన భూములపై లేదా వాటిపై హక్కులు, సెక్షన్ 10 లోని సబ్-సెక్షన్ (1) కింద కేంద్ర ప్రభుత్వంలో కొనసాగడానికి బదులుగా, వెస్ట్రన్ కోల్ ఫీల్డ్స్ లిమిటెడ్లో నిహితమవుతాయని ఆదేశించింది. కేంద్ర ప్రభుత్వం స్వాధీనం చేసుకున్న కొన్ని ఇతర భూములకు సంబంధించి మరియు చట్టము, 1957 లోని సెక్షన్ 11లోని సబ్-సెక్షన్ (1) ద్వారా ప్రధానం చేయబడిన అధికారాలను వినియోగించుకుంటూ, కేంద్ర ప్రభుత్వం 15.12.1988 నాటి ఆ ఉత్తర్వు ద్వారా, ఒసగబడిన భూములు మరియు హక్కులు అలా కొనసాగడానికి బదులుగా అట్టి ఉత్తర్వులో విధించిన నిబంధనలు , షరతుల మేరకు 16.05.1987 నుండి అమలులోకి రావాలని ఆదేశించింది. పైన పేర్కొన్న ఉత్తర్వులో పేర్కొన్న నిబంధనలు మరియు షరతులకు లోబడి ఆ విధంగా, అప్పీలుదారు భూములను మరియు సంబంధిత భూములపై హక్కులను పొందారు. ఆ ప్రతివాది 15-03-1984 నాటి డిమాండ్ నోటీసును రూ.70 లక్షలు ప్రభుత్వ భూమికి ప్రీమియం మరియు రూ. 40 లక్షలు పరిహారం చెల్లించాలని. అటవీయేతర ప్రభుత్వ భూమి మరియు రెవెన్యూ అటవీ భూమి విస్తీర్ణం కోసం ఇలాంటి వివిధ డిమాండ్ నోటీసులు జారీ చేయబడ్డాయి. ఈ డిమాండ్లను అప్పీలుదారుడు హైకోర్టులో రిట్ పిటిషన్ ద్వారా సవాలు చేశారు. హైకోర్టులో చట్టము, 1957లోని సెక్షన్ 18 (ఎ) ను ఇక్కడ అప్పీలుదారుడు నొక్కి చెప్పెను. ఆ తరువాత బేషరతుగా కేంద్ర ప్రభుత్వానికి చెందిన భూములు మరియు హక్కుల అధిసూచన దృష్ట్యా, చట్టము, 1957లోని సెక్షన్ 18 (ఎ) కింద విధించదగిన రాయల్టీ మినహా, అలా సేకరించిన/సంక్రమింప జేసిన భూములకు సంబంధించి రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి ఎటువంటి పరిహారం పొందటానికి అర్హత లేదని తెలిపిరి. సవాలు చేయబడిన తీర్పు మరియు ఉత్తర్వు ద్వారా హైకోర్టు చట్టము, 1957 లోని సెక్షన్ 2 (డి) ను వివరించింది మరియు రాష్ట్ర ప్రభుత్వాన్ని భూమిపై ఆసక్తి ఉన్న వ్యక్తి అని చెప్పవచ్చని, అందువల్ల, భూమిపై హక్కులను కోల్పోవడానికి బదులుగా పరిహారం పొందే హక్కు కలిగి ఉంటారుని తెలిపిరి. ఆ తరువాత, సవాలు చేయబడిన తీర్పు మరియు ఉత్తర్వు ద్వారా హైకోర్టు రిట్ పిటిషన్ను కొట్టివేసి, డిమాండ్ (ల) ను ధృవీకరించింది. హైకోర్టు జారీ చేసిన ఆక్షేపిత తీర్పు మరియు ఉత్తర్వులపై అసంతృప్తిగా ఉన్న అప్పీలుదారు అసలు రిట్ పిటిషనర్-మహానది కోల్ ఫీల్డ్స్ లిమిటెడ్ ప్రస్తుత అప్పీలును దాఖలు చేసెను.

3. అప్పీలుదారు తరపున హాజరైన ఎ.ఎస్.జి. శ్రీ కె. ఎం. నటరాజ్, సెక్షన్ 4 నుండి సెక్షన్ 11 వరకు చట్టము, 1957 ను మాకు వివరించిరి. చట్టము, 1957 లోని సెక్షన్ 4 ప్రకారం, ఏదైనా ప్రాంతంలోని భూమి నుండి బొగ్గును పొందే అవకాశం ఉందని కేంద్ర ప్రభుత్వానికి అనిపించినప్పుడల్లా, అది అధికారిక గెజిట్లో ప్రచురణ ద్వారా బొగ్గును పొందవలెననే తన ఉద్దేశాన్ని తెలియజేయవచ్చు.

అవసరమైన విధంగా నిర్ణీత విధానాన్ని అనుసరించిన తరువాత, కేంద్ర ప్రభుత్వం, సెక్షన్ 8 కింద చేసిన నివేదిక, ఏదైనా ఉంటే, పరిశీలించిన తరువాత, అటువంటి భూమిలో లేదా ఏదైనా హక్కు ఉందని సంతృప్తి చెందినచో, దానిని నిర్ధారించి , భూమిని స్వాధీనం చేసుకోవాలి, ఆ మేరకు దాని ద్వారా ఒక ప్రకటన చేయబడుతుంది. ఆ తరువాత ప్రకటన యొక్క అధికారిక గెజిట్లో ప్రచురణపై చట్టం యొక్క సెక్షన్ 9 కింద ప్రకటన జారీ చేయబడిన తర్వాత, భూమిలో లేదా భూమి పై హక్కులు, చట్టం యొక్క సెక్షన్ 10 ప్రకారం అన్ని చిక్కుల నుండి బేషరతుగా కేంద్ర ప్రభుత్వంలో విలీనం అవుతాయని సమర్పించబడింది. చట్టము సెక్షన్ 11 ప్రకారం, సెక్షన్ 10లో ఏమైనప్పటికీ, కేంద్ర ప్రభుత్వం, ఒక ప్రభుత్వ కంపెనీ కట్టుబడి ఉండటానికి సిద్ధంగా ఉందని లేదా కేంద్ర ప్రభుత్వం సబబుగా భావించే నిబంధనలు మరియు షరతులను పాటించిందని సంతృప్తి చెందినట్లయితే, లిఖితపూర్వక ఉత్తర్వు ద్వారా, భూమిలోని లేదా దానిపై ఉన్న హక్కులు, సందర్భానుసారంగా, సెక్షన్ 10 క్రింద కేంద్ర ప్రభుత్వానికి విధించే బదులు లేదా అలా కొనసాగించే బదులు, ప్రకటన ప్రచురించిన తేదీన లేదా ఉత్తర్వులో పేర్కొన్న ఇతర తేదీన ప్రభుత్వ కంపెనీలో నిహితమవుతాయని నిర్దేశించవచ్చు. అందువల్ల, ఒకసారి భూమి లేదా హక్కులు కేంద్ర ప్రభుత్వానికి మరియు/లేదా ప్రభుత్వ కంపెనీకి (క్రింద) ఇవ్వబడిందని సమర్పించబడింది. సెక్షన్ 11), ఇది అన్ని చిక్కుల నుండి బేషరతుగా ఉచితం మరియు చట్టము, 1957 లోని సెక్షన్ 18 (ఎ) కింద విధించదగిన రాయల్టీ మినహా భూమి యొక్క ప్రీమియం మొత్తాన్ని లేదా పరిహారం లేదా ఏదైనా అద్దెను తిరిగి పొందడానికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి అర్హత లేదు.అందువల్ల, ప్రీమియం/అద్దె మొదలైన వాటి కోసం హైకోర్టు సమర్థించిన రాష్ట్ర ప్రభుత్వం డిమాండ్లను బేషరతుగా చట్టవిరుద్ధమని తీర్మానించినది.

4. ప్రస్తుత అప్పీలును వ్యతిరేకిస్తూ, రాష్ట్రం తరపున హాజరైన న్యాయవాది శ్రీ ఉమాకాంత్ మిశ్రా, చట్టము, 1957 లోని సెక్షన్ 11 క్రింద జారీ చేసిన కేంద్ర ప్రభుత్వ ఉత్తర్వు ప్రకారం అప్పీలుదారుకు భూమిపై హక్కులు ఉన్నాయని బహుగా వాదించారు. ప్రశ్నార్ధకమైన భూములకు రాష్ట్ర ప్రభుత్వమే యజమాని అని వాదించలేమని సమర్పించబడింది. అందువల్ల, ప్రభుత్వ సంస్థలో సంక్రమించిన భూమి లేదా హక్కులకు సంబంధించిన భూములకు సంబంధించి ప్రీమియం/పరిహారం/అద్దెలకు రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి సంక్రమించునని సమర్పించబడింది. 1971 సంవత్సరంలో చేర్చబడిన చట్టము, 1957 లోని సెక్షన్ 18 (ఎ) పరిహారం/అద్దె మొదలైన వాటిని తిరిగి పొందే రాష్ట్ర ప్రభుత్వ హక్కుకు భిన్నంగా ఉందని సమర్పించబడింది. పన్ను అనేది సంబంధిత భూముల నుండి ఖనిజాలు/బొగ్గును వెలికితీసేందుకు అని సమర్పించబడింది.1957 చట్టములో సెక్షన్ 18 (ఎ) ను చేర్చడానికి ఉద్దేశాలు మరియు కారణాల ప్రకటనలకు గూర్చి న్యాయవాది గారు వివరించిరి. పైన పేర్కొన్న సమర్పణలు చేస్తూ,

హైకోర్టు చట్టము, 1957 లోని సెక్షన్ 2 (డి) ను సరిగ్గా అర్థం చేసుకుందని మరియు భూమిపై ఆసక్తి గల వ్యక్తి అయిన రాష్ట్రముకు చట్టము, 1957 లోని సెక్షన్ 18 (ఎ) కింద విధించవలసిన/చెల్లించవలసిన పన్ను మొత్తానికి మించి పరిహారం/అద్దెకు అర్హత ఉంటుందని సరిగ్గా గమనించవలెనని, తద్వారా ప్రస్తుత అప్పీల్ను కొట్టివేయాలని అభ్యర్థించిరి.

5. అప్పీలుదారు తరపున న్యాయవాది ఎ.ఎస్.జి. యొక్కయు మరియు రాష్ట్రం తరపున హాజరైన న్యాయవాది వాదనలు మేము విన్నాము.4 నుండి 10 వరకు ఉన్న సెక్షన్ల ప్రకారం, సెక్షన్ 9 క్రింద భూసేకరణ, భూమిలో లేదా దానిపై ఉన్న భూమి/హక్కులు, సందర్భానుసారంగా, అన్ని చిక్కులు లేకుండా బేషరతుగా కేంద్ర ప్రభుత్వానికి అప్పగించబడతాయి అని ప్రకటన జారీ చేయుటలో వివాదము లేదు. అయితే, చట్టము సెక్షన్ 11 ప్రకారం, సెక్షన్ 10లో ఏమైనప్పటికీ, కేంద్ర ప్రభుత్వం, ఒక ప్రభుత్వ కంపెనీ లేదా కేంద్ర ప్రభుత్వం సబబుగా భావించే నిబంధనలు మరియు షరతులను పాటించడానికి సిద్ధంగా ఉందని, లేక పాటించిందని సంతృప్తి చెందినట్లయితే, లిఖితపూర్వక ఉత్తర్వు ద్వారా, భూమిలోని లేదా దానిపై ఉన్న భూమి లేదా హక్కులు, సందర్భానుసారంగా, సెక్షన్ 10 క్రింద కేంద్ర ప్రభుత్వానికి విధించు లేదా అలా కొనసాగించే ప్రకటన ప్రచురించిన తేదీన లేదా ఆదేశంలో పేర్కొన్న ఇతర తేదీన ప్రభుత్వ కంపెనీలో సంక్రమిస్తాయని నిర్దేశించవచ్చు.సెక్షన్ 11 లోని సబ్-సెక్షన్ (2) ప్రకారం, ఈ చట్టము కింద పొందిన ఏదైనా మైనింగ్ లీజు క్రింద హక్కులు సబ్-సెక్షన్ (1) క్రింద ప్రభుత్వ కంపెనీలో ఉన్నట్లయితే, ప్రభుత్వ కంపెనీ, అటువంటి సంక్రమించిన తేదీ నాడు మరియు అప్పటి నుండి, ఖనిజ రాయితీ నిబంధనల ప్రకారం మైనింగ్ లీజును రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ప్రభుత్వ కంపెనీకి మంజూరు చేసినట్లుగా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం యొక్క లీజుదారుగా పరిగణించబడుతుంది. ఆ నిబంధనల ప్రకారం రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అటువంటి లీజును మంజూరు చేయగల మొత్తం వ్యవధి మరియు లీజుకు సంబంధించి లేదా దాని పరిధిలోకి వచ్చే భూమికి సంబంధించి కేంద్ర ప్రభుత్వం యొక్క అన్ని హక్కులు మరియు బాధ్యతలు, అటువంటి సంక్రమించు తేదీ నాడు మరియు అప్పటి నుండి, ప్రభుత్వ సంస్థ యొక్క హక్కులు మరియు బాధ్యతలగా పరిగణించబడతాయి. 13వ విభాగం ప్రాస్పెక్టింగ్ లైసెన్సుల ప్రభావం ఆగిపోవడం, మైనింగ్ లీజుల కింద హక్కులు పొందడం వంటి వాటికి పరిహారమును తెలుపును. అందువల్ల, సెక్షన్ 11 ప్రకారం, కేంద్ర ప్రభుత్వం ఎవరికి అనుకూలంగా ఉత్తర్వు జారీ చేసిందో ఆ ప్రభుత్వ సంస్థ అద్దెదారుగా పరిగణించబడుతుంది మరియు 'ఆసక్తిగల వ్యక్తి' అయిన రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి పరిహారం/అద్దె మొదలైనవి చెల్లించడానికి బాధ్యత వహిస్తుంది.'ఆసక్తిగల వ్యక్తి' అనేది చట్టము సెక్షన్ 2 (డి) కింద నిర్వచించబడింది. అసలు యజమాని అయిన రాష్ట్ర ప్రభుత్వాన్ని లీజుకు తీసుకున్న వ్యక్తిగా, ఆసక్తిగల వ్యక్తిగా పరిగణించవచ్చు.చట్టము సెక్షన్ 11 లోని సబ్ సెక్షన్ (2) ప్రకారం, సెక్షన్ 11 కింద

ఎవరికి అనుకూలంగా ఉత్తర్వు జారీ చేయబడిందో ఆ ప్రభుత్వ సంస్థను రాష్ట్ర ప్రభుత్వం యొక్క లీజుదారుగా పరిగణించవచ్చు. అందువల్ల, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాన్ని 'ఆసక్తి ఉన్న వ్యక్తి' అని చెప్పవచ్చు. అందువల్ల, 'ఆసక్తిగల వ్యక్తి' కావడంతో రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి పరిహారం/అద్దె మొదలైన వాటికి అర్హత ఉందని హైకోర్టు గమనించడం మరియు అభిప్రాయపడటం బేషరతుగా సరైనది. ఇప్పుడు, చట్టము యొక్క సెక్షన్ 18 (ఎ) ప్రకారం పన్ను మొత్తం మినహా, భూమి బేషరతుగా కేంద్ర ప్రభుత్వానికి అప్పగించబడిన తర్వాత, సెక్షన్ 11 కింద ఎవరికి అనుకూలంగా ఉత్తర్వు జారీ చేయబడిందో ఆ ప్రభుత్వ కంపెనీ, ఏ మొత్తాన్ని చెల్లించడానికి బాధ్యత వహించదని అప్పీలుదారు తరపున వాదించినప్పటికీ పైన పేర్కొన్న దానికి ఎటువంటి ఆధారం లేదు. భూములకు సంబంధించి అద్దెదారు/పరిగణిత అద్దెదారు చెల్లించవలసిన పరిహారం/అద్దె పన్ను కంటే పూర్తిగా భిన్నంగా ఉంటుంది. పన్ను విషయము సంబంధిత భూములలో ఖనిజాల వెలికితీత కోసం ఉంటుంది.1971 నాటి చట్టం 54 లోని అంశాలు మరియు కారణాల ప్రకటనల ద్వారా పైన పేర్కొన్నవి స్పష్టమగును, దీని ద్వారా చట్టములోని సెక్షన్ 18 (ఎ) ప్రవేశపెట్టబడింది. అది క్రింది విధంగా ఉంది–

1971లోని చట్టము 54–బొగ్గు బేరింగ్ ఏరియాస్ (అక్విజిషన్ అండ్ డెవలప్మెంట్) చట్టము, 1957 (1957లోని 20) ఇకపై బొగ్గు బేరింగ్ ఏరియాస్ చట్టము అని పిలవబడుతుంది) భూగర్భ ఖనిజాలతో సహా ఉన్న భూములను కేంద్ర ప్రభుత్వం స్వాధీనం చేసుకోవడానికి లేదా అటువంటి వాటిపై హక్కులను కల్పిస్తుంది. భూమి యొక్క మార్కెట్ విలువను నిర్ణయించడంలో భూమిలో ఉన్న ఖనిజాల విలువను పరిగణనలోకి తీసుకోబోమని, కేంద్ర ప్రభుత్వం భూమిని స్వాధీనం చేసుకున్నప్పుడు కేంద్ర ప్రభుత్వమునకు సంక్రమించిన భూగర్భ ఖనిజాలకు సంబంధించి రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలకు ఎటువంటి పరిహారం చెల్లించరాదని, సెక్షన్ 13 లోని సబ్ సెక్షన్ (5) లోని క్లాజ్ (ఎ) కు ఇచ్చిన వివరణ ప్రకారం. కేంద్ర ప్రభుత్వం రాష్ట్ర ప్రభుత్వ ప్రాతినిధ్యాలను పరిశీలించి, స్వాధీనం చేసుకున్న ప్రాంతాలకు సంబంధించి మైనింగ్ లీజులు మంజూరు చేయబడి ఉంటే, రాయల్టీ ద్వారా పొందడానికి అర్హత ఉన్న మొత్తాలను రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలకు పూర్తిగా ఎక్స్ గ్రేషియా ప్రాతిపదికన చెల్లించాలని నిర్ణయించింది. అటువంటి చెల్లింపులను తప్పనిసరి చేయడానికి బొగ్గు బేరింగ్ ప్రాంతాల చట్టము సవరించాలని ఇప్పుడు ప్రతిపాదించబడింది.

6. పన్ను మొత్తానికి మించి ఈ విషయాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకుని, బొగ్గు కంపెనీ/ప్రభుత్వ కంపెనీ పరిహారం మరియు భూ అద్దె మొదలైన వాటిని చెల్లించడానికి బాధ్యత వహిస్తుంది, అందువల్ల, సంబంధిత డిమాండ్ (ల) ను ధృవీకరించడంలో హైకోర్టు బేషరతుగా సమర్థిస్తుంది. పన్ను మొత్తాన్ని

భూమి నష్టం మరియు భూ అద్దె కారణంగా రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి కలిగే పరిహారం/నష్టంతో కలపలేము, ఎందుకంటే రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి సరిపోవునంత పరిహారం పొందడానికి అర్హత ఉంది. ఆ సందర్భంలో అప్పీలుదారు తరపున చేసిన వినతి ఆమోదించబడితే, ఖనిజాల వెలికితీత కోసం చట్టములోని సెక్షన్ 18 (ఎ) కింద పన్ను తప్ప భూములకు ఏమీ చెల్లించబడదు.

7. పైన పేర్కొన్న వాటిని దృష్టిలో ఉంచుకుని, పైన పేర్కొన్న కారణాల దృష్ట్యా, హైకోర్టు జారీ చేసిన సవాలు చేసిన తీర్పు మరియు ఉత్తర్వులలో జోక్యం చేసుకోవలసిన అవసరం లేదు. అయితే, అప్పీలుదారు డిమాండ్ (ల) పరిమాణం మరియు/లేదా గణనను వివాదం చేస్తున్నట్లయితే, సంబంధిత అధికారిని సంప్రదించడానికి వారికి అవకాశం ఉంటుంది, అయితే, డిమాండ్ (లు) సమర్థించబడతాయి. దీనితో, ప్రస్తుత అప్పీల్ కొట్టివేయబడింది. ఖర్చులు లేవు.

న్యాయమూర్తి

(ఎం. ఆర్. షా)

న్యాయమూర్తి

(సి. టి. రవికుమార్)

న్యూఢిల్లీ,

జనవరి 20, 2023.